

תוכנית הלימודים בגיאוגרפיה

שכבה יב'

60% היבחנות חיצונית - גאוגרפיה של ארץ ישראל, גאוגרפיה של המזרח התיכון ונתי"ב - סמל שאלון מתוקשב 057387.

גאוגרפיה – אדם וסביבה: בחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ח

פרק א' - הגאוגרפיה של ארץ ישראל

נושא 1: מיקומה של ארץ ישראל במרחב –

ייחוד נופי ואקלימי והשפעתו על האדם

א. מגוון צורות נוף בארץ קטנה

1. המבנה הטופוגרפי של הארץ

2. התפתחות הנוף בארץ ישראל: מפגש בין מסיב לקימוט.

ב. מפגש בין אקלים ים תיכוני לאקלים מדברי

ג. התמודדות האדם עם תנאים פיזיים

- ישראל נמצאת באזור מועד לרעידת אדמה

- תופעות באזור ים המלח בעקבות הפעילות האינטנסיבית של האדם באזור

- דרכי התמודדות האדם עם תנאים פיזיים קיצוניים בנגב, בערבה ובבקעת הירדן

נושא 2: גבולות מדינת ישראל

א. מיקומה הגיאופוליטי של ארץ ישראל והשלכותיו

ב. גבולות ארץ ישראל וגבולות מדינת ישראל

- גישות שונות לתיחום הארץ

- שינויים בתוואי הגבולות

ג. היעדר גבול מדיני מוסכם בין ישראל לכמה משכנותיה והשלכותיו

נושא 3: תמורות באוכלוסיית ישראל, בתפרוסת האוכלוסייה ובמפת ההתיישבות

א. מאפיינים דמוגרפיים, חברתיים וכלכליים של אוכלוסיית מדינת ישראל

ב. עיצוב המרחב היישובי בישראל והגורמים המשפיעים על העיצוב

1. צורות יישוב חדשות בארץ ישראל

- עלייה ראשונה- מושבה

- עלייה שנייה – הקיבוץ

- עלייה שלישית – מושב

העובדים ועיירות פיתוח

2. עקרונות מרכזיים בתכנון ובעיצוב

מפת ההתיישבות בארץ לאחר הקמת המדינה- מניעים להקמת היישובים הקהילתיים והמצפים בגליל ותפרוסתם.

א. תהליכי שינוי במרחב הכפרי ובמרחב העירוני

1. תמורות ביישוב החקלאי- השיתופי

2. עיור המושבות

3. ערים חדשות ומתוכננות

4. ערים מעורבות אוכלוסייה יהודית וערבית

5. התפתחות ערי מטרופולין בישראל

6. ירושלים – בירת ישראל

ב. תמורות ביישובים הערביים, הדרוזים והבדווים

1. גורמי מיקום היסטוריים

2. תמורות בדגם היישובים הערביים

3. שינויים במבנה הכפר ובתפקודו

4. מגמות בהתפתחות העיר הערבית והדרוזית

5. תמורות ביישוב הבדווי – מנוודות ליישובי קבע

א. גלעין מול שוליים ליבה מול פריפריה – אי שוויון מרחבי, דמוגרפי וכלכלי

נושא 4 תמורות בכלכלת ישראל

א. שינויים במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל

ב. תמורות במרכיבי ענף החקלאות ובמאפייניו

א תעשיית הייטק בלבד

1. תמורות בנוף העירוני – המסחרי והעסקי

2. תמורות בענף התיירות

3. השתלבות המשק הישראלי בכלכלה הגלובלית

נושא 5: משאבים ותשתיות היצע מוגבל וביקוש גדל

א. משאבי טבע מוגבלים: מקורות מים ומקורות אנרגיה

1. תפרוסת מקורות המים העיליים והתת-קרקעיים בישראל

2. תמורות בצריכת המים, במאזנם ובאיכותם

3. התמודדות עם בעיות משק המים

4. מדיניות ניהול משק האנרגיה בהלימה לצרכים משתנים

נושא 6 איכות הסביבה ופיתוח בר-קיימא בישראל

א. מפגעים סביבתיים ופגיעה בסובב הטבעי

1. זיהום גופי מים וסביבתם

2. זיהום אוויר וקרקע. מפגעי קרינה

3. פגיעה בסובב הטבעי

ב. הגורמים לפגיעה בסביבה ג. פיתוח בר-קיימא – מחזון למציאות

פרק ב' - הגאוגרפיה של המזרח התיכון

נושא 1 גבולות ותחומים במזרח התיכון

א. גורמים המשפיעים על תיחום חבל המזרח התיכון

ב. חלוקה מדינית – גורמים פוליטיים חיצוניים ופנימיים

נושא 2 קשרי גומלין טבע-אדם כגורם בעיצוב המזרח המרחב במזרח התיכון

א. גורמים פיזיים והשפעתם על תפוסת האוכלוסייה ועל בסיסה הכלכלי

ב. משאבי מים – זמינות ומחסור

ג. מאגרי הנפט – הפקתם והשפעתם על ההתפתחות היישובית, על הכלכלה ועל הסביבה

נושא 3 אוכלוסייה ויישובים במזרח התיכון – מאפיינים ותמורות

א. תמורות דמוגרפיות במזה"ת

ב. תנועות אוכלוסייה במזה"ת

ג. תהליכי השינוי בכפר המסורתי בעידן המודרני

1. מאפייני הכפר המסורתי

2. פיתוח ומודרניזציה במרחב הכפרי

3. תהליכי זחילה עירונית וכיבוש הכפר על ידי העיר

ד. ערים ועיור במזה"ת – בין מסורתיות למודרניות

נושא 4 הכלכלה במזרח התיכון – בין עולם מתפתח לעולם מפותח

א. תמורות במבנה המגזרי- הכלכלי במדינות המזה"ת

1. מחקלאות מסורתית לחקלאות עתירת ידע

2. מכלכלת נפט לכלכלת שירותים מתקדמים
3. התיירות במנוף לפיתוח כלכלי
- ב. גורמים לנחשלות מרחבית- כלכלית במזה"ת
- ג. אי-שוויון מרחבי-כלכלי בין המדינות ובתוכן
1. מדדים כלכליים לאי שוויון בין המדינות ד. השפעת הגלובליזציה על כלכלת נושא 5 תהליכים גיאופוליטיים במזרח התיכון – עימותים, הסכמים ושיתוף פעולה
- א. סכסוכים ושיתוף פעולה בין מדינות המזה"ת
1. מוקדי סכסוך וטרור במזרח התיכון
2. הסכמים ושיתוף פעולה בין מדינות

פרק ג'- נתי"ב : ניתוח תופעות יסוד במרחב

נושאי הלימוד-

1. מיפוי המרחב והצגתו
2. התמודדות האדם במרחב פיזי משתנה
3. אוכלוסיות במרחב העולמי
4. המרחב העירוני הכפרי
5. מרחב הפעילות הכלכלית
6. פיתוח בר קיימא בהיבט מקומי וגלובלי